

АНАЛІЗ НЕФОРМАЛЬНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена проблемі неформальної зайнятості молоді на ринку праці. З'ясовано, що сьогодні на фоні загострення фінансово-економічної і політичної кризи в Україні відбувається процес відпливу частини населення із офіційного сектора економіки до неформального. Доведено, що саме молодь нині відчуває основний тягар кризи у сфері зайнятості, адже більше половини зайнятої молоді працює в сфері неформальних трудових відносин. В дослідженні запропоновані рекомендації щодо легалізації неформальної зайнятості в Україні (враховуючи досвід розвинених країн) шляхом розробки нового Трудового кодексу України, де пропонується розробити ефективний механізм мотивації роботодавців до працевлаштування молодих осіб, особливо на перше робоче місце, шляхом запровадження ефективних тимчасових форм зайнятості. Крім того, як один із перспективних напрямків наукових досліджень, має стати розробка механізму стимулювання молоді, яка зайнята в неформальному секторі до переходу в реальний сектор економіки та сплати законодавчо встановленого соціального внеску з метою реалізації права на соціальний захист.

Ключові слова: неформальна зайнятість, молодь, соціальний захист, освіта, гідна праця, робоча сила.

Постановка проблеми. Нині молодь відчуває основний тягар кризи у сфері зайнятості України. Рівень неформальної зайнятості молоді на ринку праці становить 60% від загальної чисельності зайнятих молодих працівників. Зайнятість в неформальному секторі економіки Україні відіграла в певному сенсі позитивну роль, пом'якшивши негативні тенденції тих реформ, які проводились 24 роки поспіль. В Україні неформальна зайнятість, у тому числі молоді є істотним джерелом доходів і споживання. Дохід від неформальної зайнятості, безумовно, допомагає підтримувати життя на певному рівні. Але, з іншої сторони, вона істотно деформує відносини на ринку праці України. Так, відсутність законодавчого оформлення зайнятості молоді призводить до ігнорування роботодавцями норм трудового законодавства України та беззахисність молодих працівників, відсутність у них соціальних гарантій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розглядали проблему зайнятості на ринку праці, у тому числі неформальної зайнятості молоді в Україні такі вітчизняні вчені: С. І. Бандур, В. М. Василенко, В. С. Васильченко, О. А. Грішнова, М. І. Долішній, С. І. Дорогунцов, С. М. Злупко, Ю. М. Краснов, Е. М. Лібанова, Л. С. Лісогор, В. П. Мікловда, О. Ф. Новікова, В. В. Онікієнко, В. М. Петюх, М. І. Пітюлич, М. Д.

Прокопенко, В. А. Савченко, Л. Г. Ткаченко, І. Б. Швець, В. І. Шкарєдний та ін.

В наукових працях [1–3] та в багатьох інших наголошується на проблемі неформальної зайнятості, у тому числі молоді та зазначається, що вона призводить до негативних соціально-економічних наслідків для економіки України, у тому числі до зниження якості трудового і людського потенціалів, зростання рівня зовнішньої трудової міграції тощо.

Як загальний інструмент дослідження використовувався аналіз і синтез (для визначення специфічних характеристик зайнятості молоді у неформальному секторі економіки, розробки рекомендацій щодо законодавчого врегулювання даної соціально-економічної проблеми).

Метою статті є дослідження проблеми і стану неформальної зайнятості молоді в Україні та запропонування рекомендації щодо її законодавчого врегулювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до даних Міжнародної Організації Праці, в Україні роботодавці не оформляють трудові відносини з 9% найманими працівниками, з них біля 60% становить молодь (для порівняння в країнах ЄС біля 5%, в Росії біля 20%, в країнах Латинської Америки до 30%, а в Індії і Пакистані до 70%). Втрати бюджету України становлять через неформальну зайнятість близько 50 млрд. грн., а недоотримані соціальні внески – біля 100 млрд. грн. [4].

Неформальна зайнятість залежить від багатьох соціальних і економічних факторів, які впливають на економічну поведінку людей на ринку праці. Відомо, що основною причиною неформальної зайнятості є прагнення людей отримати додатковий дохід та підтримати або підвищити свій (родини) життєвий рівень. Роботодавці прагнуть знизити витрати та приховати податки від оподаткування, у тому числі скоротити соціальні видатки: витрати на охорону праці, витрати на заробітну плату. Крім того, мотивами розвитку неформальної зайнятості є перепопи на шляху швидкого відкриття підприємствами власної справи.

Ряд вчених підкреслюють позитивні моменти неформальної зайнятості, у тому числі через зменшення напруженості на ринку праці і за рахунок цього зменшується рівень безробіття, а рівень економічно активного населення зростає. Попри це, головною небезпекою від неформальної зайнятості є недоотримання соціальних платежів та податкових надходжень в бюджети різних рівнів, а це обмеження інвестицій для соціально-економічного розвитку країни. Відповідно до даних Всесвітньої організації економічного співробітництва та розвитку [5] – більше 50% економічно активного населення світу (біля 1,8 млрд.) людей працюють без укладання контрактів і не мають соціального захисту. В Україні, за різними оцінками, без соціального страхування залишається 30% зайнятої молоді та лише 67% такої молоді мають щорічну оплачувану відпустку і лікарняні, а біля 50% зайнятих молодих працівників охоплені пенсійним страхуванням та соціальними гарантіями щодо відпустки із поголами та доглядом за дитиною.

Модель ринку праці України можна охарактеризувати як «модель для виживан-

ня», а не «модель для розвитку». Більше 30% працездатних громадян – не мають доступу до сучасних робочих місць з гідною заробітною платою, які змушені піти в сферу неформальної зайнятості, для якого характерні невисокі кваліфікаційні вимоги. Недоліком неформальної зайнятості є залучення дітей та підлітків до праці в сфері послуг або інших сферах з порушенням існуючих правил і законів без оформлення будь-яких документів, що в свою чергу знижує можливості для отримання освіти дітьми, погіршуючи їх стан здоров'я, призводячи до психічного, розумового і емоційного розвитку. Крім того, навіть якщо з працівниками укладають офіційні трудові угоди, роботодавець легально виплачує лише частину заробітної плати, а решту – «в конверті». Через це за окремими даними рівень тінювих доходів домогосподарств може досягати 40–50%, що веде до обмежень надходження коштів в бюджет і соціальних внесків в фонди державного соціального страхування.

Відповідно до статистичних даних [6] станом на 01.01.2014 року 4805,0 осіб зайнято у неформальному секторі економіки або 23,6% до загальної кількості зайнятих, у тому числі 1648,9 тис. осіб, працюючих за наймом (10% загальної кількості зайнятих). Найбільша кількість працюючих у неформальному секторі економіки – це чоловіки – 2633,1 тис. осіб (24,9% до загальної чисельності зайнятих). Якщо проаналізувати кількість працюючих за місцем проживання, то неформальна зайнятість характерна для осіб сільської місцевості – 3121,3% або 48,7% до загальної кількості зайнятих, а в містах в цій сфері зайнято 1684,6 тис. осіб або 12% зайнятого населення. Проаналізуємо кількість зайнятої молоді в 2013 році у неформальному секторі економіки (НСЕ) рис. 1 [6].

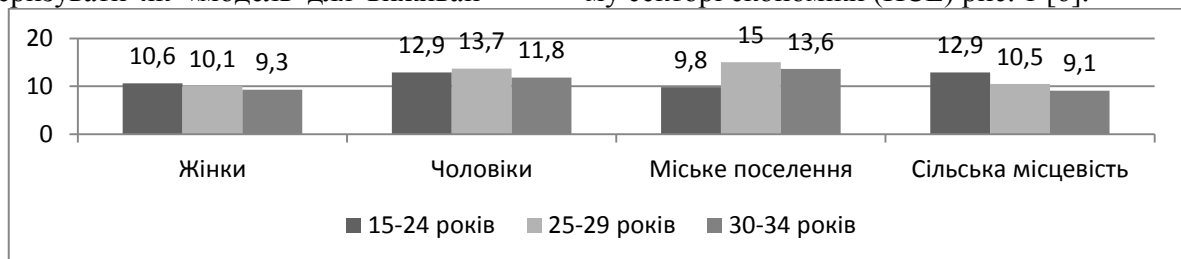

Рис. 1. Питома вага зайнятості молоді в неформальному секторі України

Джерело: розроблено автором

З рис. 1 видно, що найбільше в неформальному секторі зайнято молоді у віці 25–29 років, у тому числі чоловіки – 13,7%, жінки – 10,1%. Найбільше неформальна за-

йнятість молоді у віці 25–29 років розповсюджена в міських поселеннях – 15%. Відповідно до вітчизняної методології до неформального сектору економіки (неформальної

зайнятості) включаються всі особи, які були зайняті на незареєстрованих підприємствах, що за своїм розміром (чисельністю працюючих) відносяться до сектору домашніх господарств, які включають осіб, що працювали за усною домовленістю з роботодавцем в

офіційному секторі, тобто без укладення офіційного трудового договору (контракту), що свідчить про відсутність мінімальних соціальних гарантій. Проаналізуємо рівень участі зайнятої молоді у НСЕ України в 2013 році на рис. 2 [6].

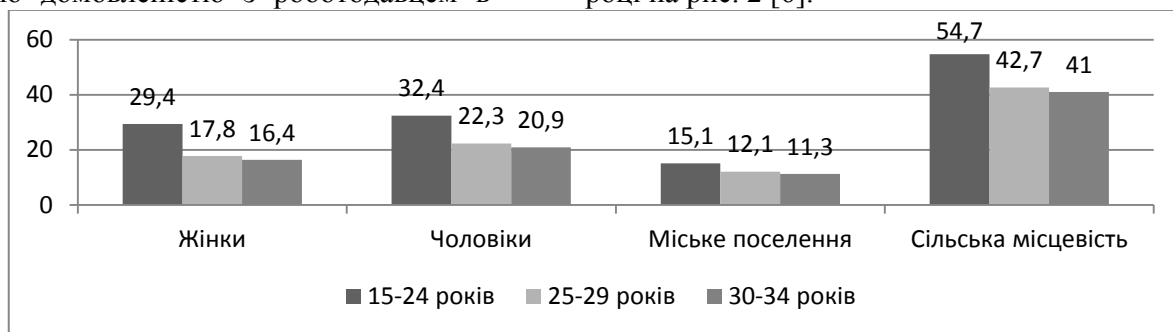

Рис. 2. Рівень участі зайнятої молоді у неформальному секторі економіки

Джерело: розроблено автором

Дані рис. 2 свідчать, що найбільший рівень зайнятої молоді в НСЕ зафіксовано у віці 15–24 роки. Так, для чоловіків він становив 32,4%, для жінок – 29,9%, а за місцем проживання найбільший рівень зайнятості зафіксовано в сільській місцевості – 54,7%.

Аналіз зайнятого населення у неформальному секторі показав (рис. 3 [6]), що

найбільша питома вага зайнятого населення має повну загальну середню освіту – 65,2%; неповну вищу – 13,7%. Таким чином, можна зробити висновок, що для неформального сектору економіки характерна зайнятість з низьким освітнім рівнем населення.

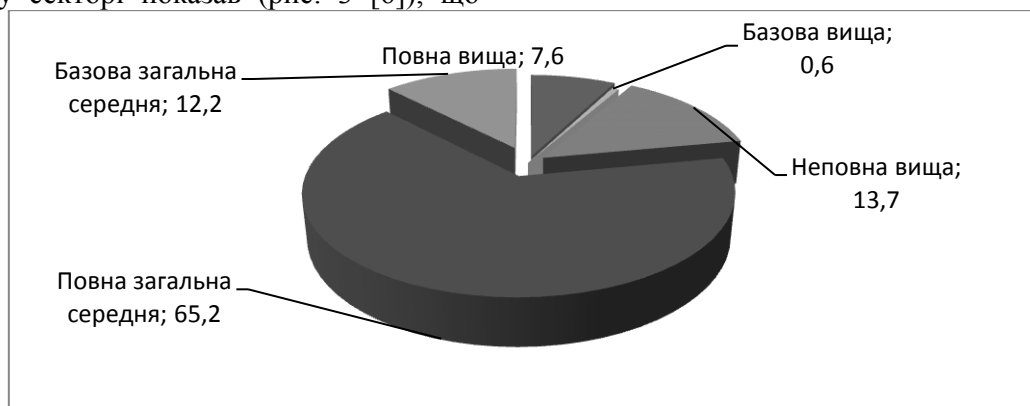

Рис. 3. Аналіз питомої ваги зайнятого населення у неформальному секторі за освітою

Джерело: розроблено автором

У більшості випадків, молодіжний характер неформальної зайнятості проявляється в додатковому заробітку під час здобуття освіти. Причому, чим нижчий рівень освіти, тим вищий рівень неформальної зайнятості [7]. Найчастіше молодь залучається на низькооплачувані роботи, які не вимагають кваліфікації, навичок та відповідного досвіду роботи. Як правило, це робота в магазинах, супермаркетах, місцях громадського харчування, сфері надання інформаційних послуг тощо.

Якщо проаналізувати зайнятість населення віком від 15 до 70 років у НСЕ за видами економічної діяльності в 2013 році, то можна сказати, що найбільша питома вага зайнятості була зафіксована в сільському, лісовому та рибному господарстві – 64,7%; оптовій та роздрібній торгівлі, ремонті автотранспортних засобів – 12,5%; будівництві – 12,1%; інших видах економічної діяльності – 10,7%. В сфері неформальної зайнятості існує своєрідна професійна сегрегація. На таких високооплачуваних роботах, як ремонт квартир і автомобілів, приватне таксі, будів-

ництво, переважають чоловіки. До категорії середньооплачуваної діяльності можна віднести репетиторство, пошив одягу тощо. Значну частину цих послуг здійснюють жінки. Саме низькооплачувані роботи (прибирання вулиць, ринкова торгівля, прибирання приміщень, догляд за дітьми, хворими і літніми людьми), як правило, виконують переважно жінки. Загальновідомо, що на неформальному ринку праці у роботодавців немає ніяких зобов'язань по відношенню до найманих працівників, у тому числі щодо забезпечення: безпечних і здорових умов праці;

гідної оплати праці; інших соціальних гарантій.

За регіональною ознакою найвищий рівень участі зайнятого, у тому числі молодого населення у неформальному секторі був зафіксований у Чернівецькій області – 52,1%; Рівненській – 45,5%; Запорізькій – 44,3%, а найменше значення спостерігалось в м. Києві – 4,1%, м. Севастополі – 8,4%, в Дніпропетровській області – 12,1%. Проаналізуємо динаміку питомої ваги зайнятої молоді у НСЕ за період 2005–2013 років на рис. 4 [6].

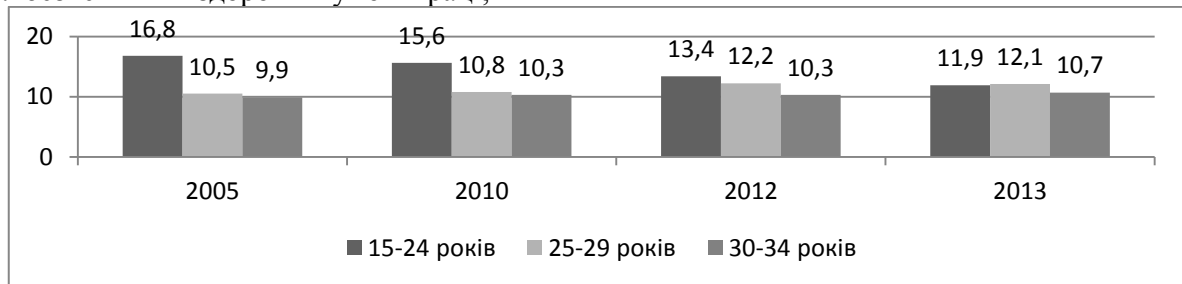

Рис. 4. Динаміка питомої ваги зайнятої молоді у НСЕ

Джерело: розроблено автором

Отже, можна відмітити тенденцію до збільшення питомої ваги молоді, яка зайнята у неформальному секторі економіки. Так, у віці 25–29 років вона зросла в 2013 році порівняно з 2005 роком на 1,6 в. п. або на 15,24%, у віці 30–34 років відповідно на 0,8 в. п. або на 8,08%. Якщо порівняти дані у віці 15–24 років, то там зафіксована обернена тенденція до зменшення з 16,8% в 2005

році до 11,9% в 2013 році. Тобто зменшення відбулось на 4,9 в. п. або на 29,17%. Зменшення зазначеної питомої ваги у віці 15–24 роки можна пояснити тим, що молодь здобуває освіту і підвищує її рівень, тим самим пізніше виходить на ринок праці, у тому числі неформальний.

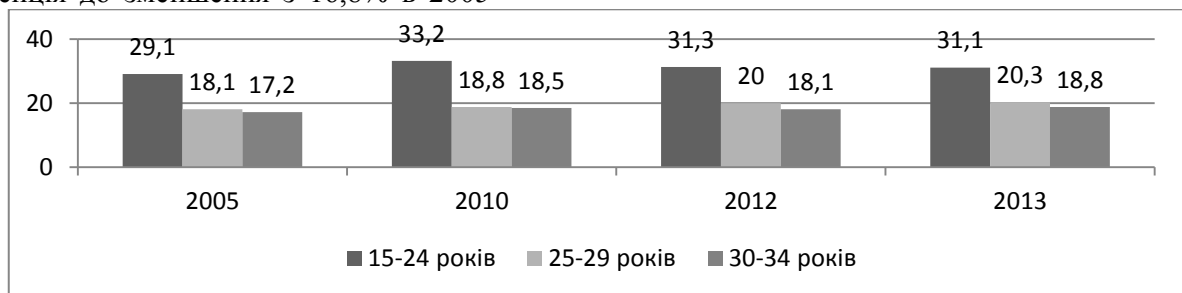

Рис. 5 Динаміка питомої ваги рівня участі зайнятої молоді у НСЕ

Джерело: розроблено автором

На рис. 5 відображена питома вага рівня участі зайнятої молоді у НСЕ в 2005–2013 роках [6]. З рис. 5 видно, що рівень зайнятості молоді у НСЕ зростає. Так, найбільше вона зросла у віці 25–29 років з 18,1 в 2005 році до 20,3% в 2013 році або на 2,2 в. п.

Таким чином, аналіз стану неформальної зайнятості молоді в Україні дозволяє зробити висновок, що ринок праці в країні

зміщується в бік деградуючої моделі. В умовах неформальної зайнятості роботодавці не зважають на соціальний захист своїх працівників, які, в свою чергу, втрачають стимули до накопичення власного людського капіталу (знань, умінь, навичок, достатнього рівня здоров'я). Отже, відповідний капітал знецінюється і буде наблизитись до нуля з практично нульовою віддачею.

На нашу думку, з метою вирішення проблеми неформальної зайнятості молоді необхідно, по-перше, на законодавчому рівні врегулювати питання працевлаштування молоді на ринку праці, особливо тих, хто тільки закінчив навчальний заклад і здобуває перше робоче місце. По-друге, варто підвищувати їх конкурентоспроможність. Так, в останні роки прийнята низка законів, які можуть бути механізмом вирішення проблеми неформальної зайнятості. Наприклад, Закон України «Про зайнятість населення» передбачає механізм зменшення рівня неформальної зайнятості молоді шляхом: запровадження квот для роботодавців при працевлаштуванні молоді; компенсації єдиного соціального внеску роботодавцю, який створив нові робочі місця для молоді; проведення стажування учнів, студентів у роботодавця; надання державної підтримки молоді, яка працевлаштовується в сільській місцевості тощо.

Варто звернути увагу на реалізацію в Україні Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016-2020 роки. В цій програмі молодь розглядається визначальною цінністю й головним, у тому числі трудовим, ресурсом українського суспільства. Відповідно до цієї програми планується реалізація трьох напрямків в сфері зайнятості молоді, які, на наш погляд, будуть ефективно вирішувати проблему неформальної зайнятості молоді. Так, першим напрямком є профорієнтація молоді (спрямування професійних інтересів молоді за формулою «інформування – тестування – залучення»). Другим напрямком є розвиток молодіжного підприємництва (сприяння розвитку самозайнятості, власної справи, підприємництва). Третій напрямок – створення Національної волонтерської служби як форми залучення молоді до суспільно значущої діяльності, способу неформальної освіти тощо.

З метою врегулювання неформальної зайнятості необхідно прийняти на законодавчому рівні Трудовий кодекс України. Оскільки Кодекс Законів про працю в Україні (від 1971 року) не враховує право на соціальний захист, у тому числі молоді, яка неформально зайнята на ринку праці. Крім того, було б доцільно передбачити компроміс між рівнем ефективного соціально-економічного захисту робітників і заходами, які б стимулювали роботодавців наймати працівників, особливо з числа недосвідчених молодих

людей (через відсутність стажу, практичних навичок, умінь). Наявне трудове законодавство України пред'являє жорсткі вимоги до роботодавця щодо прийняття і звільнення працівників, у тому числі молоді на фоні значних виплат вихідної допомоги та низької конкурентоспроможності молодих працівників. Це все відбиває бажання у роботодавців наймати молодь офіційно (на умовах довгострокових трудових контрактів). Тому потрібно знаходити компроміс між роботодавцями, працівниками, профспілками, урядовими організаціями з приводу регулювання відносин в сфері неформальної зайнятості молоді.

Потрібно звертати увагу на світовий досвід вирішення проблеми неформальної зайнятості молоді. Так, Франція в 2006 році спробувала відрегулювати ринок праці молоді через запровадження «першого трудового договору» (ПТД), який укладався на невизначений термін та розповсюджувався на молодих працівників. Передбачалось, у тому числі запровадження двохрічного «періоду закріплення», на протязі якого робітник міг бути звільнений без будь-яких причин. Зазначена норма викликала бурхливі протести зі сторони молоді і профспілок, через що цей закон про впровадження ПТД був відмінений. Нині багато країн ЄС послабили обмеження на використання тимчасових форм зайнятості (на основі строкових трудових договорів, контрактів на виконання конкретних робіт, контракти на роботу по виклику, на позикову працю тощо). Тимчасові форми зайнятості швидко розповсюдилась на більшість нових робочих місць молоді і сприяли вирішенню проблеми неформальної зайнятості. Тимчасові форми зайнятості, з однієї сторони, забезпечують суворий захист для постійних працівників, з іншої – передбачають більш слабкий захист тимчасових молодих працівників. Але з метою досягнення переходу неформальної зайнятості до зайнятості в реальному секторі економіки необхідно розробити в Трудовому кодексі України механізм зменшення відрахувань на соціальний захист з боку роботодавця при прийомі молоді на перше робоче місце, наприклад, на один чи два роки. Компенсувати частку зменшеного розміру єдиного соціального внеску, яку мав би сплачувати роботодавець, може, наприклад, держава або ДСЗ України. Крім того, потрібно створити механізм єдиної системи реєстрації працівників

та запровадити більш суворий контроль і економічні санкції на роботодавців, які використовують незареєстровану працю молоді. Також, на нашу думку, необхідно розробити механізм стимулювання неформально зайнятих молодих осіб до сплати певної частки власного доходу до єдиного соціального внеску.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз неформальної зайнятості молоді виявив ряд гострих соціально-економічних проблем, які поглиблюють кризу на ринку праці в Україні, а саме – позбавлення молоді соціального і правового захисту, що призводить до рабовласницької експлуатації робочої сили. Це проявляється в значно заниженому розмірі заробітної плати, недотримання роботодавцями законодавства про працю та про охорону праці, і як наслідок, молодь працює в умовах: високої інтенсивності та надмірної тривалості робочої зміни; відсутності вихідних і оплачуваних відпусток тощо. Все це призводить до зниження якості людського і трудового потенціалів зайнятої молоді. На жаль, аналіз неформальної зайнятості молоді в Україні засвідчив, що вона поглиблюється. Тому в роботі виявлено, що найголовнішим завданням щодо регулювання неформальної зайнятості в Україні має стати прийняття Трудового кодексу України, в якому, на нашу думку, потрібно запровадити ефективні тимчасові форми зайнятості, особливо для випускників навчальних закладів, які працевлаштовуються на перше робоче місце. Іншим напрямом вирішення даної проблеми є розробка механізму мотивації роботодавців, який би їх стимулював створювати нові робочі місця, у тому числі для молоді через часткову компенсацію їм єдиного соціального внеску та спрощення процедури прийому і звільнення молодих працівників.

Література

1. Гришнова Е. А. Социальные инновации в трудовой сфере: суть, виды, особенности реализации в Украине / Е. А. Гришнова, Г. Ю. Мишук // Демографія та соціальна економіка. – 2013. – № 2. – С. 167–169.
2. Молодь та молодіжна політика в Україні: соціально-демографічні аспекти (монографія) / За ред. Е. М. Лібанової. – Київ. : Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2010. – 248 с.

дженів ім. М. В. Птухи НАН України, 2010. – 248 с.

3. Лісогор Л. С. Якість трудового життя: чинники покращення / Л. С. Лісогор // Демографія та соціальна економіка. – 2012. – № 2. – С. 43–53.

4. Как влияют на экономику зарплаты в конвертах? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.forbes.ua>.

5. Участь молоді у суспільному житті: економічна активність: щорічна доповідь Президенту України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2012 року) / Міністерство молоді та спорту України. – К., 2013. – 226 с.

6. Статистичний збірник. Економічна активність населення України 2013. – Київ. : Державна служба статистики України, 2014. – 197 с.

7. Участь молоді в суспільному житті: економічна активність: парламентські слухання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.static.rada.gov.ua/zakon/new/par_sl/sl2011113.htm.

References

1. Hryshnova E. A. Sotsyal'nye ynnovatsyy v trudovoy sfere: sut', vydy, osobennosty realizatsyy v Ukrayne / E. A. Hryshnova, H. Yu. Myschuk // Demohrafiia ta sotsial'na ekonomika. – 2013. – № 2. – p. 167–169. [in Ukrainian].
2. Molod' ta molodizhna polityka v Ukraini: sotsial'no-demohrafichni aspekty (monohrafiia) / Za red. E. M. Libanovoi. – Kyiv. : In-t demohrafiia ta sotsial'nykh doslidzhen' im. M. V. Ptukhy NAN Ukrainy, 2010. – 248 p. [in Ukrainian].
3. Lisohor L. S. Yakist' trudovoho zhyttia: chynnyky pokraschennia / L. S. Lisohor // Demohrafiia ta sotsial'na ekonomika. – 2012. – № 2. – P. 43–53. [in Ukrainian].
4. Kak vlyaiut na ekonomyku zarplaty v konvertakh? [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.forbes.ua>. [in Ukrainian].
5. Uchast' molodi u suspil'nomu zhytti: ekonomichna aktyvnist': schorichna dopovid' Prezydentu Ukrainy, Verkhovnij Radi Ukrainy, Kabinetu Ministriv Ukrainy pro stanovysche molodi v Ukraini (za pidsumkamy 2012 roku) / Ministerstvo molodi ta sportu Ukrainy. – K., 2013. – 226 s. Uchast' molodi u suspil'nomu

zhytti: ekonomichna aktyvnist': schorichna do-povid' Prezydentu Ukrainy, Verkhovnij Radi Ukrainy, Kabinetu Ministriv Ukrainy pro stano-vysche molodi v Ukraini (za pidsumkamy 2012 roku) / Ministerstvo molodi ta sportu Ukrainy. – K., 2013. – 226 p. [in Ukrainian].

6. Statystychnyj zbirnyk. Ekonomichna aktyvnist' naseleння Ukrainy 2013. – Kyiv. :

Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2014. – 197 p. [in Ukrainian].

7. Uchast' molodi v suspil'nomu zhytti: ekonomichna aktyvnist': parlaments'ki slukhan-nia [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.stat-ic.rada.gov.ua/zakon/new/par_sl/sl2011113.htm . [in Ukrainian].

Заюков И. В.

Анализ неформальной занятости молодежи в Украине

Статья посвящена проблеме неформальной занятости молодежи на рынке труда. Выяснено, что сегодня на фоне обострения финансово-экономического и политического кризиса в Украине происходит процесс перемещения части населения из официального сектора экономики в неформальный. Обосновано, что именно молодежь сегодня чувствует основной пресс кризиса в сфере занятости, поскольку более половины занятой молодежи работает в сфере неформальных трудовых отношений. В исследовании предложены рекомендации в направлении легализации неформальной занятости в Украине (учитывая опыт развитых стран) путем разработки нового Трудового кодекса Украины, где предлагается разработать эффективный механизм мотивации работодателей к трудоустройству молодых людей, особенно на первое рабочее место, путем внедрения эффективных временных форм занятости. Кроме того, как одним из перспективных направлений научных исследований, может стать разработка механизма стимулирования молодежи, которая занята в неформальном секторе к переходу в реальный сектор экономики, а также уплате законодательно установленного социального взноса с целью реализации права на социальную защиту.

Ключевые слова: неформальная занятость, молодежь, социальная защита, достойный труд, рабочая сила.

Zayukov I.

Analysis informal youth employment in Ukraine

The article deals with the problem of informal youth employment in the labor market. It was found that today against the background of financial and economic and political crisis in Ukraine is the process of outflow of population from the formal sector to the informal economy. It is proved that young people today feel the brunt of the crisis in employment. Indeed, more than half of employed young people work in the informal labor relations. The research presented positive aspects of informal employment, which allowed including young people in these crisis conditions to find work and to "survive". But beside with positive moments are problems that appear during such employment. The main problem of informal youth employment is the lack of social security and legal protection, leading to loss of workers health workers, workforce disqualification, reducing the quality of work and to the deterioration of the quality and quantity of youth employment. In addition, there is impairment of the value of human capital of young people through loss knowledge, skills, experience, because of low performance in the presence of a high level of education. The research offer recommendations for the legalization of informal employment in Ukraine (the experience of developed countries) by developing new Labor Code of Ukraine, proposing to develop an effective mechanism for motivating employers to hire young people, especially in the first job by introducing effective temporary forms of employment. In addition, as one of the priority areas of research should be a development of mechanism for stimulating young people who are employed in the informal sector to move into the real economy and the payment of statutory social contribution in order to realize the right of social security.

Keywords: informal employment, youth, social protection, education, worthy work, labor force.

Рецензент: Ушенко Н. В. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри «Менеджмент і туризм» Бердянського університету менеджменту і бізнесу, м. Бердянськ, Україна.

Reviewer: Ushenko H. – Professor, Ph.D. of Economics, Head of Management and Tourism Department Berdyansk university of management and business, Berdyansk, Ukraine.

e-mail: bumib@ukr.net

Стаття подана 21.11.2014 р.

